

Ireneusz Górowski

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

WPŁYW POLITYKI RACHUNKOWOŚCI W ZAKRESIE AKTYWÓW Z TYTUŁU ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO NA WYNIK FINANSOWY NIEWYPŁACALNYCH SPÓŁEK GIEŁDOWYCH

Wprowadzenie

Temat odroczonego podatku dochodowego (OPD) ujawnianego w sprawozdaniach polskich przedsiębiorstw był przedmiotem licznych badań empirycznych. Tytułem przykładu można wymienić analizy E. Walińskiej¹, I. Górowskiego² czy A. Wencel³. Powołane badania były prowadzone w różnych okresach na populacji spółek giełdowych i wszystkie one potwierdzają istotność podatku odroczonego jako elementu sprawozdania finansowego. Można więc przyjąć, że przynajmniej w tej grupie przedsiębiorstw, odgrywających znaczącą rolę w gospodarce, OPD w sposób istotny wpływa na obraz jednostek w sprawozdaniach finansowych. Celem niniejszego artykułu jest ustalenie, jaką politykę rachunkowości w zakresie ujawniania w sprawozdaniu finansowym aktywów z tytułu OPD prowadzą spółki giełdowe znajdujące się w obliczu zagrożenia kontynuacji działalności. Należy bowiem zauważyć, że skoro realizacja przyszłych korzyści ekonomicznych, jakie reprezentują te aktywa, zależy od uzyski-

---

¹ E. Walińska, E. Wójcikowska, R. Wójcikowski, *Wartość bilansowa, podatki odroczone a wartość rynkowa przedsiębiorstwa – statystyczna weryfikacja zależności*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2003, nr 15.

² I. Górowski, *Bieżący i odroczonego podatek dochodowy jako źródło informacji o przedsiębiorstwie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe i Ubezpieczenia” 2008, nr 14 (520).

³ A. Wencel, *Podatek odroczonego w systemie rachunkowości – krytyczna analiza zasad ujawniania w sprawozdaniu finansowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012.

wania w kolejnych okresach dochodu do opodatkowania i możliwości wiarygodnego planowania podatkowego, to w obliczu zidentyfikowanego zagrożenia bankructwem spółki takie nie powinny co do zasady wykazywać aktywów z tytułu OPD utworzonych w latach wcześniejszych. Tym bardziej nie powinny zawiązywać nowych aktywów i podwyższać tym samym wyniku finansowego. W przypadku przyjęcia innego rozstrzygnięcia zasadność tworzenia aktywów z tytułu OPD powinna być zweryfikowana przez audytora, a stosowne wyjaśnienia odnośnie do przyjętych założeń ujawnione wszystkim zainteresowanym interesariuszom w objaśnieniach do sprawozdania finansowego.

Zastosowana w opracowaniu metoda badawcza polega na analizie rocznych jednostkowych sprawozdań finansowych, opinii oraz raportów z badania sprawozdań finansowych i sprawozdań zarządów spółek giełdowych za 2012 rok notowanych na rynku podstawowym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, które w 2013 roku ogłosiły upadłość.

1. Polityka rachunkowości w zakresie odroczonego podatku dochodowego

Jak wiadomo, na podatek odroczony (zgodnie zarówno z krajowymi, jak i międzynarodowymi standardami sprawozdawczości⁴) składają się aktywa z tytułu OPD i rezerwa na OPD. Jeżeli chodzi o politykę rachunkowości jednostki w tym zakresie, przedsiębiorstwa stosujące krajowe standardy rachunkowości, a niezobligowane do badania sprawozdań finansowych zgodnie z art. 37, ust. 10 mogą odstąpić od ustalania zarówno aktywów, jak i rezerwy na OPD. Należałoby uznać, iż przesłanki wyboru w tym zakresie nie zostały ograniczone przez ustawodawcę i jednostka może kierować się dowolnymi kryteriami, podejmując decyzje o wykazywaniu podatku odroczonego. Taką przesłanką wyboru może być chęć wykazania określonego wyniku finansowego. Z tego właśnie powodu wiele mniejszych podmiotów działających w formie spółki z o.o. ustala OPD, zwłaszcza w sytuacji ponoszenia znaczących strat podatkowych, co pozwala im na poprawienie wyniku finansowego. Takie postępowanie jest typowym wykorzystaniem narzędzia, jakim jest polityka rachunkowości i nie należałoby oceniać go pejoratywnie. Innym przykładem wykorzystania (w sensie pozytywnym)

⁴ Zasady ustalania podatku odroczonego uregulowane w Ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2013 r., poz. 330 z późn. zm.), Krajowym Standardzie Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy” (Dz. Urz. Min. Fin. 2004, nr 13, poz. 132), Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości nr 12 „Podatek dochodowy”, w: Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej MSSF, SKwP, Warszawa 2014.

polityki rachunkowości jest oparta na gruncie standardów krajowych możliwości decydowania o kompensowaniu aktywów i rezerwy na odroczony podatek dochodowy (art. 37, ust. 7 ustawy o rachunkowości).

Jeżeli chodzi o ustalenie samych wartości aktywów i rezerwy na OPD, na pierwszy plan w kontekście polityki rachunkowości wysuwa się zagadnienie tworzenia aktywów⁵. Algorytm tworzenia rezerwy na odroczony podatek dochodowy jest prosty i ma tutaj mniejsze znaczenie – w przypadku wystąpienia dodatnich różnic przejściowych pomiędzy bilansową i podatkową wartością aktywów należy utworzyć rezerwę. Z kolei wykazanie aktywów z tytułu OPD uzależnione jest nie tylko od zaistnienia tytułów pozwalających na zmniejszenie przyszłych płatności podatkowych (np. różnice przejściowe ujemne, straty podatkowe możliwe do odliczenia), ale również od oceny prawdopodobieństwa ich realizacji⁶. Jest to wyrazem jednej z nadrzędnych zasad rachunkowości – zasady ostrożnej wyceny.

Współcześnie na gruncie różnych systemów standaryzacji rachunkowości zakłada się, że „Nieodłącznym warunkiem ujęcia jakiegokolwiek pozycji aktywów jest to, że jej wartość bilansowa zostanie zrealizowana w formie korzyści ekonomicznych, które wpłyną do jednostki w przyszłych okresach”⁷. Należy zaznaczyć, że w przypadku aktywów z tytułu OPD korzyści te są niezwykle specyficzne – stanowią one pewnego rodzaju ekspektatywę przyszłego zmniejszenia obciążeń podatkowych jednostki. Zatem aktywom tym możemy przypisać następujące cechy:

- mają charakter niematerialny,
- nie stanowią wierzytelności w sensie prawnym wynikającej z przeszłego zdarzenia prawnego,
- nie ma możliwości ich zbycia,
- mają niektóre cechy aktywów warunkowych (według terminologii MSR 37).

Wziąwszy pod uwagę te cechy aktywów z tytułu OPD, szczególnie dużą uwagę w procesie sprawozdawczym powinno się poświęcać udowodnieniu, że realizacja korzyści ekonomicznych jest prawdopodobna, a o ryzykach związanych z prognozowaniem przyszłych obciążeń podatkowych odbiorcę sprawozdania należy jasno poinformować. Proces weryfikacji tego, czy jednostka osiągnie przyszłe korzyści ekonomiczne z realizacji aktywów z tytułu OPD, oparty jest na profesjonalnym, neutralnym osądzie. Można oczywiście wyrazić pogląd, że nie istnieje coś takiego, jak neutralny przebieg procesu sprawozdawczości finansowej. Proces ten jest zawsze nacechowany pewnego rodzaju subiektywi-

⁵ Ze względu na ograniczoną objętość tego opracowania uwaga zostanie skoncentrowana na zagadnieniu tworzenia i wykazywania w sprawozdaniu finansowym aktywów z tytułu OPD.

⁶ Por. art. 37, ust. 7 ustawy o rachunkowości.

⁷ Par. 16 Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 12.

zmem⁸, co z kolei nie oznacza jednak przyzwolenia na wykorzystanie osądu do działania na szkodę innych interesariuszy. To właśnie prawidłowa ocena możliwości planowania podatkowego i ocena prawdopodobieństwa realizacji korzyści wynikających z tych aktywów decyduje o tym, czy w ogóle będą one wykazane w sprawozdaniu finansowym i czy wpłyną na zwiększenie, a w przypadku rozwiązania wcześniej istniejących aktywów – zmniejszenie wyniku finansowego. Celowe wykorzystanie pozostawionej przez ustawodawcę swobody w celu zwiększenia wartości majątku czy też zysku w sytuacji, gdy w rzeczywistości nie są spełnione przesłanki przewidziane przez standardy rachunkowości, należy zdecydowanie uznać za przejaw negatywnych zjawisk, zwanych w literaturze anglojęzycznej *creative accounting*, *earnings management* czy *windows dressing*.

2. Ujawnianie aktywów z tytułu odroczonego podatku w sprawozdaniach finansowych niewypłacalnych spółek giełdowych

Badaną populację stanowiły spółki giełdowe notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych (GPW) w 2013 roku. W grupie tej zidentyfikowano przedsiębiorstwa, które w 2013 roku ogłosiły upadłość (niezależnie od jej rodzaju). Są to więc podmioty, które stały się niewypłacalne, co w ujęciu ekonomicznym najczęściej jest utożsamiane z pojęciem bankructwa będącego następstwem trwałej utraty płynności. Badaniem nie objęto spółek, w stosunku do których wierzyciele bądź zarząd wystąpili do właściwych sądów o ogłoszenie upadłości i sąd taki wniosek oddalił lub go wycofano. Listę spółek, które spełniły powyższe kryteria, przedstawia tabela 1. Jak widać, w każdej z badanych trzech spółek w rocznym sprawozdaniu finansowym na 31 grudnia 2012 roku wykazano aktywa z tytułu OPD. Ponadto wartość tych aktywów w odniesieniu do sumy bilansowej można uznać za istotną. Spółki Budopol i Fota zmniejszyły swoją stratę brutto poprzez wykreowanie w 2012 roku aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, z kolei IDEON zmniejszył aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w stosunku do bilansu otwarcia, co w efekcie negatywnie wpłynęło na wynik finansowy tej spółki.

⁸ P. Wójtowicz, *Wiarygodność sprawozdań finansowych wobec aktywnego kształtowania wyniku finansowego*, Wydawnictwo UE w Krakowie, Kraków 2010, s. 85.

Tabela 1

Spółki giełdowe notowane na rynku podstawowym GPW,
które ogłosiły upadłość w 2013 roku (dane w tys. zł)

Spółka	Data ogłoszenia upadłości	Aktywa z tyt. OPD na 31.12.12	Suma bilansowa	Udział aktywów OPD w sumie bilansowej	Uznanie (obciążenie) wyniku finansowego aktywami OPD	Zysk (strata) brutto	Zysk (strata) netto
Budopol-Wrocław	04.09.13	486	370 467	1,31%	150	-2 541	-2 504
CEDC	08.04.13	b.d.*	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Fota	13.09.13	16 227	316 505	5,13%	5 941	-30 957	-25 016
Ideon	04.09.13	4 000	160 080	2,50%	-1 256	-293	-277

* Spółka CEDC nie przedstawiła sprawozdania finansowego za 2012 r. i poinformowała, że sprawozdania za poprzednie lata nie były sporządzone rzetelnie. Spółka prowadziła postępowanie upadłościowe w USA według tamtejszych regulacji.

Źródło: Na podstawie sprawozdań finansowych spółek Budopol-Wrocław S.A., Fota S.A., Ideon S.A. oraz informacji o spółce CEDC dostępnych w Elektronicznym Systemie Przekazywania Informacji (ESPI).

Dla oceny tych faktów niezbędne jest ustalenie, czy na dzień sporządzania sprawozdań finansowych spółek można było już zidentyfikować zagrożenie upadłością. W tym celu w tabeli 2 zgromadzono informacje odnośnie do tej kwestii oraz samych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Tabela 2

Ujawnione informacje o zagrożeniu kontynuacji działalności oraz polityce rachunkowości w zakresie odroczonego podatku dochodowego w badanych spółkach giełdowych

Spółka	Sprawozdanie finansowe	Opinia biegłego rewidenta	Sprawozdanie zarządu
1	2	3	4
Budopol Wrocław	<p>„(...) kontynuacja działalności uzależniona jest od spełnienia się przyjętych założeń co do możliwości pozyskania nowych projektów oraz spłaty istniejących zobowiązań”.</p> <p>„Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego, bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione”.</p>	<p>„Uwzględniając wagę problemów (...) dotyczących możliwości kontynuowania działalności przez Spółkę oraz kwestii wyceny i odpisów aktualizujących wartość aktywów (...) nie możemy wydać opinii o załączonym sprawozdaniu finansowym”.</p> <p>Biegły dostrzega konieczność zwołania walnego zgromadzenia akcjonariuszy w celu powzięcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia spółki.</p>	<p>„Na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego możliwość kontynuacji działalności przez Spółkę jest ściśle uwarunkowana możliwością rozpoczęcia realizacji nowo planowanych przez Gant Development S.A. zadań inwestycyjnych, które będą miały zapewnione finansowanie, jak również spłatą przez spółki z Grupy Kapitałowej Gant Development S.A. przeterminowanego zadłużenia”.</p>

cd. tabeli 2

1	2	3	4
	<p>„(...) Spółka zdecydowała o rozpoznaniu aktywa z tytułu podatku odroczonego do wysokości rezerwy z tytułu podatku odroczonego, ze względu na istotną niepewność co do możliwości realizacji aktywa przekraczającego wartość przyszłego zobowiązania”.</p> <p>„(...) Spółka zdecydowała o nierozpoznaniu aktywa z tytułu podatku odroczonego z tytułu strat możliwych do odliczenia od przyszłych dochodów (...) oraz z tytułu aktualizacji wyceny (utrata wartości) aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży”.</p>		
Fota	<p>„Ewentualny brak możliwości przedłużenia umów kredytowych na kolejne okresy w istotny sposób może zagrażać możliwości kontynuowania działalności przez Spółkę”.</p> <p>„Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione”.</p>	<p>„Zwracamy uwagę na zagrożenie kontynuacji działalności w roku następnym”.</p> <p>„Stopień realizacji korzyści ekonomicznych z aktywów na odroczonego podatek dochodowy uzależniony jest od stopnia realizacji prognoz finansowych”.</p>	<p>Zamieszczono informacje o konieczności podjęcia gruntownej restrukturyzacji spółki.</p> <p>„Ewentualny brak możliwości przedłużenia umów kredytowych lub istotne ograniczenie dostępności finansowania może mieć negatywny wpływ na możliwość kontynuowania działalności przez Spółkę na dotychczasowym poziomie”.</p> <p>Nie osiągnięto wskaźników finansowych przewidzianych w umowach kredytowych, „...co daje możliwość bankom finansującym działalność Spółki do zmiany marży, rozpoczęcia amortyzacji limitów kredytowych lub wypowiedzenia umów kredytowych”.</p>
Ideon	<p>„W związku ze złożeniem w dniu 3 kwietnia 2013 roku wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki z możliwością zawarcia układu, Zarząd zwraca uwagę na zagrożenie kontynuacji działalności Spółki w dającej się przewidzieć przyszłości”.</p>	<p>Biegły dostrzega konieczność zwołania walnego zgromadzenia akcjonariuszy w celu powzięcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia spółki.</p>	<p>„Z uwagi na brak płatności należnych kwot z tytułu sprzedaży inwestycji, nastąpiła utrata płynności finansowej i zablokowanie kont bankowych Spółki. Emitent zmuszony był dokonać redukcji kosztów i ograniczenia skali prowadzonej działalności,</p>

cd. tabeli 2

1	2	3	4
	„Z uwagi na zastosowanie w niniejszym sprawozdaniu finansowym zasady kontynuacji działalności, w sprawozdaniu na 31 grudnia 2012 wykazano aktywa i rezerwy z tytułu podatku odroczonego jedynie w takiej wysokości, które z dużą pewnością są możliwe do zrealizowania w okresie 12 miesięcy od daty, na którą sporządzono niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe”.	<p>Biegły informuje o wypowiedzeniu umów kredytowych przez bank i złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości oraz wynikających z tego konsekwencjach.</p> <p>„Wykazane w sprawozdaniu finansowym aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego są zgodne z danymi z ewidencji księgowej”.</p> <p>„Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustalono w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego przy zachowaniu zasady ostrożności”.</p>	<p>w efekcie nastąpiła utrata części rynków zbytu, zdolności wypełniania zobowiązań z tytułu zawartych kontraktów sprzedażowych oraz zagrożenie kontynuacji działalności, co doprowadziło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu z wierzycielami”.</p>

Źródło: Na podstawie sprawozdań finansowych, opinii niezależnych biegłych rewidentów, sprawozdań zarządu Budopol-Wrocław S.A., Fota S.A., Ideon S.A.

Zarząd spółki Budopol-Wrocław, zarówno za pośrednictwem sprawozdania finansowego, jak i sprawozdania zarządu, jasno informuje o uzależnieniu od spółki powiązanej Gant, która jest w trudnej sytuacji finansowej, oraz innych czynnikach, które w istotny sposób mogą wpływać na założenie dotyczące kontynuacji działalności, nie stwierdzając jednak wprost, że na dzień sprawozdawczy takie zagrożenie wystąpiło. Z kolei biegły rewident odmówił wyrażenia opinii w związku z wątpliwościami dotyczącymi tego założenia, m.in. z powodu braku dowodów przekonujących o możliwości spłaty zadłużenia krótkoterminowego. W tej sytuacji spółka, ustalając aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, odstąpiła od ich tworzenia, ale tylko z niektórych tytułów. Decyzja dotycząca wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jedynie do wysokości rezerw na podatek odroczonego jest niezrozumiała – bowiem posiadanie dodatnich różnic przejściowych generujących przyszły podatek do zapłaty samo w sobie, bez analizy innych czynników, nie gwarantuje efektywnego zmniejszenia przyszłych płatności podatkowych. Czynnikiem kluczowym jest odpowiedź na pytanie, czy spółka będzie generowała dodatni wynik podatkowy (dochód do opodatkowania) i podatek? Poza tym ze względu na zależność liczbowa pomiędzy aktywami i rezerwami z tytułu OPD przyjęta po-

lityka rachunkowości nie przyczyniła się efektywnie do zmniejszenia wartości tworzonych aktywów. Ostatecznie w sprawozdaniu finansowym, pomimo złej kondycji finansowej i zagrożenia kontynuacji działalności, wykazane są aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie 486 000 zł, które przelożyły się na zwiększenie wyniku finansowego w 2012 roku.

W przypadku spółki Fota S.A., zarówno w sprawozdaniu finansowym, jak i w sprawozdaniu zarządu zwraca się uwagę na zagrożenie kontynuacji działalności oraz na fakt, że w związku z brakiem realizacji założonych wskaźników ekonomicznych bank nabył uprawnienie do wypowiedzenia umowy kredytowej, a brak takiego źródła finansowania oznacza bezpośrednie zagrożenie dla kontynuacji działalności. Należy zauważyć, że nabycie tych uprawnień przez bank nie było na moment sprawozdawczy zdarzeniem przyszłym, a już zrealizowanym, czyniąc bardzo prawdopodobną utratę możliwości realizacji korzyści ekonomicznych pozwalających na realizację aktywów z tytułu podatku odroczonego.

Biegły rewident spółki Fota dostrzega (jednakże nie w formie zastrzeżenia do opinii) wystąpienie wysokiej wartości aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego i uzależnienie realizacji tych aktywów od wystąpienia przyszłych korzyści ekonomicznych. Audytor potwierdza brak wystarczających dodatnich różnic przejściowych generujących podatek do zapłaty w przyszłości. Jednocześnie biegły stwierdza, że jednostka „uprawdopodobniła osiągnięcie wystarczającego zysku podatkowego na podstawie prognoz finansowych” oraz że „stopień realizacji korzyści jest uzależniony od stopnia realizacji prognoz finansowych”. Wydaje się, że w tym przypadku audytor nie dostarcza odbiorcom sprawozdania finansowego użytecznych informacji na temat pozycji sprawozdawczej, jaką są aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Prognoza dobrych wyników finansowych (także dochodu do opodatkowania) w sytuacji spółki, która traci źródła finansowania i zapowiada gruntowną restrukturyzację, wymagałaby starannego uzasadnienia. Informacja audytora w przypadku Fota S.A. nie dostarcza żadnych użytecznych informacji odnośnie do tego, jaka była podstawa dokonanego oszacowania (prognoza finansowa). Audytor, w odróżnieniu od odbiorcy sprawozdania, miał możliwość zapoznania się z tą prognozą i powinien wypowiedzieć się w kwestii jej poprawności, wiarygodności oraz prawdopodobieństwa jej realizacji – zwłaszcza że aktywa z tytułu podatku odroczonego stanowią istotną pozycję kształtującą zarówno sumę bilansową (5,41%), jak i wynik finansowy (zwiększenie o prawie 6 mln zł).

Reasumując, w spółce akcyjnej Fota wszystkie podmioty zaangażowane w tworzenie sprawozdania finansowego dostrzegają zagrożenie kontynuacji działalności w najbliższym roku obrotowym. Jednocześnie w sprawozdaniu wy-

kazano aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Podstawą ich utworzenia jest prognoza finansowa dotycząca przyszłych dochodów podatkowych o nieznanym założeniu i nieokreślonym prawdopodobieństwie realizacji. Zestawiając dostępne informacje, można dojść do przekonania, że spółka w sposób nieuzasadniony zawyża wynik finansowy, wykorzystując możliwość tworzenia i ujawnienia aktywów z tytułu OPD w maksymalnej wysokości, jaka wynika z ujemnych różnic przejściowych oraz strat podatkowych potencjalnie możliwych do odliczenia.

Najbardziej jasna jest sytuacja w spółce Ideon S.A. Zarówno w sprawozdaniu finansowym, jak i w opinii biegłego rewidenta poinformowano w zrozumiały sposób o zagrożeniu kontynuacji działalności. Spółka komunikuje, że utworzyła aktywa z tytułu OPD jedynie do takiej wysokości, do której „z dużą pewnością” rozliczą się różnice w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Analogiczne stwierdzenie pada w opinii biegłego. Spółka w odpowiedniej nocie przedstawia także szczegółowo wszystkie tytuły będące podstawą utworzenia tychże aktywów. Kwestią ocenną może być to, czy w obliczu tak znacznego zagrożenia kontynuacji działalności można mówić o „dużej pewności” co do rozliczenia się aktywów i w ogóle możliwości planowania w zakresie podatku dochodowego, tym niemniej nie ma w tym przypadku przesłanek, aby sądzić, że mamy do czynienia z zamierzonym kształtowaniem wyniku finansowego przedsiębiorstwa.

Podsumowanie

Do prawidłowego ustalenia aktywów z tytułu OPD niezbędne jest zastosowanie profesjonalnego i niezmanipulowanego osądu. Zwrócenie szczególnej uwagi na zasadę ostrożności wymagane jest m.in. ze względu na specyficzny charakter tych aktywów. Kreowanie aktywów z tytułu OPD może być potencjalnie stosunkowo prostą metodą tendencyjnego kształtowania wyniku finansowego, mającego na celu wywarcie określonego, korzystnego wrażenia co do kondycji finansowej przedsiębiorstwa na odbiorcach sprawozdań finansowych.

W sprawozdaniach finansowych wszystkich trzech spółek notowanych na rynku podstawowym GPW, które ogłosiły upadłość w 2013 roku i zaprezentowały sprawozdanie finansowe na 31 grudnia 2012 roku, wykazano aktywa z tytułu OPD. Wartości tych aktywów względem sumy bilansowej można uznać za istotne. Przeszkodą w prezentacji tych aktywów nie były, zdaniem zarządów, zidentyfikowane zagrożenia kontynuacji działalności. W przypadku jednej z badanych spółek – Fota S.A. – analizując informacje ujawnione w sprawozdaniu finansowym można postawić tezę, że spółka zawyża wynik finansowy oraz aktywa z tytułu OPD, a biegły rewident unika zajęcia jednoznacznego stanowiska w kwestii zasadności tworzenia tych aktywów.

Literatura

- Górowski I., *Bieżący i odroczony podatek dochodowy jako źródło informacji o przedsiębiorstwie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe i Ubezpieczenia” 2008, nr 14 (520).
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej MSSF, SKwP, Warszawa 2014.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 2013 r., poz. 330 z późn. zm.
- Walińska E., Wójcikowska E., Wójcikowski R., *Wartość bilansowa, podatki odroczone a wartość rynkowa przedsiębiorstwa – statystyczna weryfikacja zależności*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2003, nr 15.
- Wencel A., *Podatek odroczony w systemie rachunkowości – krytyczna analiza zasad ujawniania w sprawozdaniu finansowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012.
- Wójtowicz P., *Wiarygodność sprawozdań finansowych wobec aktywnego kształtowania wyniku finansowego*, Wydawnictwo UE w Krakowie, Kraków 2010.

THE INFLUENCE OF THE ACCOUNTING POLICY APPLIED TO THE DEFERRED TAX ASSETS ON THE FINANCIAL RESULT OF INSOLVENT LISTED COMPANIES

Summary

The professional judgment about the future of company performance plays the key part in the deferred tax assets recognition procedure. The deferred tax allocation can substantially influence the company's assets value and income. The article examined disclosures in the financial statements and auditors' opinions in reference to the going concern assumption and accounting policy applied to the deferred tax assets. The analysis was performed on listed companies which declared bankruptcy in year 2013. In the reports of all of the examined companies, the deferred tax assets were recognized, and at the same time doubts about the entity's ability to continue as a going concern were stated. In the management's opinion, the presence of these doubts was not an obstacle to the recognition of the deferred tax assets and increasing of the financial result. Furthermore, in two cases, it was found that the auditor opinion did not provide the stakeholders with clear and useful information about this specific reported item. Concluding from the disclosed in the financial statements information, one can advance a thesis that companies that find themselves on the brink of insolvency use tools of the accounting policies for earnings management.